

Svenska Canada = Tidningen

The Swedish Canada News

ARG. (YEAR) 33.

(Lösenummer 10 Cts.)

WINNIPEG, MANITOBA, TORS DAGEN DEN 19 MARS 1925

(Lösenummer 10 Cts.)

No. 12

PROVINCIAL LIBRARY MANITOBA

Dr. Sun-yat-sen, president för den sydkinesiska republiken, har avlidit

Var en av Orientens egendomligaste karaktärer och har ofta kallats för österns George Washington.

Den 12 de på morgonen gylde Dr. Sun-yat-sen, ledare för den sydkinesiska republiken. Under nära sex veckor har han befannit sig nära döden i ett sjukhus i Kanton, och dödsorsaken var leverkrafta.

Dr. Sun's levnad och verksamhet är på det närmaste förknippade med Kinas historia under den sista generationen. Den blivande ledaren för den revolutionära rörelsen, vilken slutligen åstadkom Mandchuryastens abdikation i februari 1912, föddes i

epitold. Han hade länge lockats att besöka Kina, och hade i London, som tillfångatogs där och hölls fängslad i den öppnbara avskotten på ett eller annat sätt smugglas ut ur landet och till Kina. Tack vare en läkare blev saken känd och föranledde dåvarande premiärministern Lord Salisbury att bota medelst doktorn av ambassadens exterritorialt, därest icke den fängslade löslappes. När revolutionen oberäknat tidigt bröt ut 1911, var Sun-yat-sen i England, men han skyndade genast till Kina och anlände till Shanghai på julfeston, där han hälsades som den nya republikens upprättare och valdes till president av den då i Nanking församlade revolutionära nationalkonventionen. Den 5 januari utfärdade han en proklamation om den republikanska regeringen, och den 12 februari förkunnade ett kejserligt edikt om Sun-yat-sens utnämning som president av den republikanska regeringen, som utnämndes till president av den då i Nanking församlade revolutionära nationalkonventionen. Den 5 januari utfärdade han en proklamation om den republikanska regeringen, och den 12 februari förkunnade ett kejserligt edikt om Sun-yat-sens utnämning som president av den republikanska regeringen, som utnämndes till president av den då i Nanking församlade revolutionära nationalkonventionen.

Dr. Sun-yat-sen.

en kristnad familj i Kwantungprovinsen 1867. Vid 20 års ålder började han studera vid medicinska högskolan i Hongkong, där han fem år senare tog graden. Han praktiserade någon tid i Macao och Kanton, och ågnade från första stunden sitt huvudsakliga intresse åt politik, närmast den art, som får uttryck i hemliga sällskap och konspirationer mot den bestående ordningen. Han hatade Mandchuryastens såsom ansvare för Kinas förfall och ledningen med Japan och gjorde sitt första uppträdande 1895. Under de år som följde närmast Kanton, som skulle göras oberoende, men företaget misslyckades, och han var tvungen att fly utrikes. Från denna stund ägnade han hela sin energi åt att organisera och stimulera den antidynastiska rörelsen, som ledde till den kinesiska utvandrarkolonerna och skapade en stor propagandaverksamhet i Kina 1896 blev hans namn mycket bekant i sammanhang med en egendomlig

Ett tyskt jättelyftverk för kanaltrafiken

Ett storslaget projekt av en tysk ingenjör, varigenom alla ängare kunna direkt lyftas upp i luften.

Den urgama metoden att höja fartyg i kanaler genom slussar tillfredsställer icke längre den moderna tekniken. Vid större stigningar, som vid det gamla systemet måste övervinnas med ett flertal slussar i rad, är det avgjort fördelaktigare att använda moderna lyftverk, och sådana har också insatts eller projekterats i nya kanalbyggnader. Ingen torde dock hittills ha drömt om att lyfta väldiga, sjögående ängare hundratals fot i luften med ett enda verk. Den nu, därja tanke har emellertid omsatts i en praktisk konstruktion av den tyske ingenjören Georg Ollert, som utarbetat sitt projekt tillsammans med beräkningskonstruktören Hans Rottmayer.

En modell av den nya uppfinningen tilldrog sig nyligen stor uppmärksamhet på en teknisk utställning i Berlin. Lyftverket är närmast avsett för den stora Wellandkanalen mellan Erie och Ontarioljörarna, som skall sätta det stora amerikanska sjövärdet i förbindelse med Atlanten. Uppfinnaren tänker sig två lyftverk av denna typ, det ena med en lyfthöjd av 131, det andra med 207 fot; tillsammans skulle de utjämna kanalens hela nivåskillnad. Principen för Ollerts lyftverk är lika enkel som genialisk. Inuti en i ett väldigt tråg av järnkonstruktion, fylld med vatten till en bestämd gräns. Det vattenfyllda trågets vikt, 60,000 ton, är alltid lika, oberoende av fartygets vikt, eftersom den senare alltid är lika med den ändrande vattenvolymen. Tråget är genom kolossal kraftiga stål-kablar förbundet med 4 st. jättelika lyfttrövar av stålplåt, placerade i de fyra höga torn, som flankera lyftverket, och vilka äro fyllda med vatten. De lyfttrövarnas sammanlagda lyftkraft fullständigt balanserar trågets tyngd, fördras det en jämförelsevis trågs kraft för att höja eller sänka tråget. Denna kraft åstadkommes genom inblåsning (resp. utsläppande av) komprimerad luft, som verkar på tyngna kolvar, monterade i två mindre torn mellan de stora. På detta sätt höjer man lekande lätt ett fartyg till 25,000 ton, 207 fot!

Man rundradier helt enkelt fingeravtrycken.

Polisbefehren i Förenta Staternas större städer har föresett med nyckeln till en ny teknisk kod, uppfunnen av Charles Collins, föreståndare för fingeravtrycksavdelningen vid Scotland Yard. Det nya systemet har i dagarna invidts, då en person, som häktats i London, identifierades av polisen i New York, sedan den häktades fingeravtryck rundradierats från London till New York. Den misstänkte var en främling till den polisen. Man misstänkte emellertid, att det alibi, han förestod, var uppdiktat, varför beslut fattades att radiera hans fingertryck till New York där polisen genom sin identifieringskod — en känd poliskund och erfaren brottsling.

En omfattande översikt av de naturliga resurserna.

Bracken regeringen har antligen beslutat sig för att företaga en omfattande översikt av provinnsens jordbruks- och industriella resurser, ja, till och med i större utsträckning än man tillförlitligt har. Mr Bracken meddelade detta den 12 de i legislaturen, då han bekräftade ett anslag på \$12,000 för detta ändamål. Han ville bruka dessa pengar för avsikt att utreda översikt av tillgängligt land, vattenkraft, mineraler, fisk och skogsbruk. Man gjorde invändningar, att summan var för liten, varpå Mr Bracken svarade, att han senare ämnade begära mera. Han angav, att regeringen har för avsikt att om möjligt samarbeta med Winnipeg kommittén i dess föreslagna industriella översikt. Legislaturen beviljade den 13 de auktoriserat för regeringen att bevilja hjälp till farmare i län organiserade områden genom att utlåna utlåna på kredit. Sagda lagförslag träffades igenom på en mycket kort tid.

Den norske arbetareledaren Ole Lian avliden.

Han var i eminent grad en stor diplomat, då det gällde att fredligt lösa strider.

Den norske arbetarrörelsens ledare, Ole Lian, har i dagarna helt avlidit. Född 1868, trädde han som 35-årig typograf år 1903 i spetsen för den norska fackföreningsrörelsen. Ett stort uttryck för de mera moderata elementen inom fackföreningsrörelsen, förmådde han dock ej hålla tillbaka den våldsamma kommunistiska agitation, som kort därefter startades av Tranmael, och som ledde till de bekanta svåra lura striderna inom den norska socialdemokratiska rörelsen. Det gick så långt, att Lian år 1918 avsteges av den kommunistiska majoriteten från sin plats i partiets centralstyrelse, vilket hade till följd, att han kort därefter själv inträdde i den kommunistiska partiet. Ole Lian har ej i samma måtto som arbetareledare i den internationella nymanipulerade gissarna i sin hand. Det har ej varit honom möjligt att hålla splittringen borta inom de egna leden, men som ersättning har han i eminent grad varit den verkliga diplomaten, när det gällt att lösa konflikter mellan olika samhällen. Som underhandlare torde han ha överträttats av få, och det är tack vare denna sin egenkap han framträtt den ledande plats, han så länge inlagt inom den norska arbetarvärlden. Under förtärlighetsperioden 1916-21 var han stortingsman för Kristiania och gjorde under denna tid ett flertal beaktade inlägg i debatterna. I 1922 års Genaukonferens deltog han som den norska regeringens speciella sakkunniga i arbetarfrågor, bortsett från detta har han varit i den internationella världen ej spelat någon roll, som kan nämnas samtidigt med hans svenska kollegas, Hjalmar Branting. Det har varit Nansen, som uti, i det internationella samarbetet, representerat Norge.

Tillfällig tysk president

Väldig strid förutspås mellan monarkisterna samt de republikanska.

Det föreslås nu att pro tempore presidenten, Dr. Walter Simons, skall lancersas. Fem större partier äro beredda att sätta upp kandidater vid det kommande presidentvalet, det kommande presidentvalet den 29 de. Kommunisterna, socialisterna, demokraterna och monarkisterna ha varit sin kandidat. Om centristerna eller de katolska skulle avskilja sig från sitt parti, är det uti, som om monarkisterna skulle le fö en stor majoritet. Socialisterna däremot hålla före, att centristerna hålla samman, vilket ger ett tillfälle för alla de republikanska partierna att förena sig bakom en enda kandidat, som skulle bognara monarkisterna i en rörelse. Demokraterna göra alla ansträngningar att splittra de demokratiska ledarna. Brev ha avsänts till alla anti-monarkistiska partier — med undantag av till kommunisterna — före

Dr. Walter Simons.

Olympiaden 1928 i U. S. A.?

Holland kan ej anskaffa nödvändiga medel; regeringen gör kabinetsfråga därav.

Hollands olympiska komité har stött på motigheter vid anskaffandet av nödvändiga medel, och har därför beslutat sig för att kabinetsfråga därav. Förordningen skola demokraterna att erhålla samarbete med alla partier, som hålla sig till Weimar-konstitutionen, som den tyska republikens instrument i den nya republiken. Simons är därför för den förre tyske kanslern Marx, vad politisk gunst beträffar.

Från parlamentet i Ottawa

Av en speciell representant i dess pressgalleri.

OTTAWA den 7 mars 1925 — Hon. Thomas A. Low, som till full evidens bevisat tillvaron av en nordatlantisk skeppsvärds-kombination, vars arbetsresultat i några frakt- och passageraravgifterna särskilt vid det gal. ländska och skandinaviska hamnar i jämförelse med nästan alla andra länder, framlade tillagen den 3 mars i underhuset den mycket omskrivna planen att kontrollera och reducera de atlantiska fraktavgifterna genom ett giva en kontant ersättning till en särskild redovisningsman Sir William Petersons ledning. Mr. Low talade i samband med denna fråga och den därpå följande livliga debatten verkade frågan in i en eljest tydlig röst i parlamentet. Ministern — betonade särskilt det faktum, att planen grundade sig på den rapport, som Session's Special Committee on Agricultural Conditions framlämnat två sektioner tidigare under ordförandskap av Andrew R. McMaster (Brome, Quebec), samstämmigt utvisande, att en kombination existerade, och att den gjorde allvarigt förfång för den kanadiska handeln. Han betonade också särskilt det förhållandet, att man hade rikliga bevis för tillvaron av denna kombination från canadiskt håll genom den nyligen i underhuset framlägda rapporten samt den av V. T. R. Preston framlämnade tilläggsrapporten till den ovan nämnda kommitténs rapport, och stödd på uppgifter, som Mr. Preston samlat från Storbritannien och Europa.

Amundsen skall uti maj flyga till Nordpolen.

I telegram från Köpenhamn häromdagen meddelades, att kapten Amundsen omfattade flygning till nordpolen kommer att äga rum i slutet av maj. Expeditionen, som skall bestå av 16 man förutom besättningen på moder-skeppet, "Fram", skall avresa till Spetsbergen så snart som möjligt för att avsluta beredelserna för flygningen. Flygningen beräknas taga sju timmar i anspråk, om vidret är gynnsamt. Expeditionen stannar endast två timmar vid polen. Hydroplanens cisterner hålla nog gasolin för en flygning på 1,613 mil, och i stället till nordpolen är endast 682 mil. En amerikansk, Lincoln Ellsworth, skall medföra sin spanare.

Att sovjetregeringen till flou-fuser värdet av en rysk handelsflotta, framgår av ett i dagarna stadfäst beslut om byggnad av 120 handelsfartyg under de närmaste tre åren. Samtliga fartyg skola byggas i ryska skeppsvärvar.

Säkerhetstraktaten förkastas av Storbritannien.

Frankrike kommer troligen att lera sig med Japan och Sovjet-Ryssland.

Frankrike hotar med en allians med Japan och Ryssland, om det ej kan tillfriskras sig från Storbritannien den starka säkerhetstraktat, som det begär. Basen för detta förslag är att garantera Japan bruket av hamnarna i Indo-Kina i händelse av krig mellan Förenta Staterna och Storbritannien. Frankrike intager nu den ställning, att både Genève-protokollet samt det Anglo-franska förslaget äro absolut dolda. Protokollet dödades genom opposition från Dominions, och fördraget underminrades till stor del genom publicerandet av Chamberlain-memorandum. Genom detta återstår endast en plan, nämligen den av Tyskland föreslagna. Men Frankrike är emot detta förslag av trene orsaker: för det första skulle det hjälpa att återställa Tyskland, och för det andra äro de bundna av löften till Polen. Under tiden har fransmännen fruktat gätt i upplöste, ty säkerhetstraktaten är det samt dödligt av Storbritannien och dess Dominions. Från förbundets sida har all progress, som strävades för en världsomfattande säkerhet, förhindrats, och nu hoppas man på mötet i september. Vid denna tid kommer förbundet söka lösa, vad som återstår av problemet på basis av ett allmänt protokoll. Medlemmar av förbundet räknar på understöd från Syd-Amerika samt från den övriga världen. Chamberlain uttalande har varit en schock för hela denna tanke. Flera länder — däribland Sverige — ha klotat nog ej gett sitt stöd till detta förslag. De förklarar att på andra länders bekostnad tillfriskras sig skydd mot Tyskland synes vara på förhand domt.

Staden Danzig är ett veritabelt krutmagasin, förklarar den franska tidningen Le Matin.

Finland väljer ny president

President K. J. Stahlberg får som efterträdare landshövdingen Lauri K. Relander.

Till Finlands president har i dagarna valts valts landshövdingen i Viborgs län, Lauri K. Relander. Den nye presidenten är en jämförelsevis ung man, född 1883, och hans namn är ej vidare känt åtminstone utom landets gränser. Han har dock varit medlem av landtagen samt av riksdagen under åren 1915-19, och tjänstgjort som sin goda ordningsformliga och fasta hällning och hans inflytande i utlandet har hjälpt till att befästa republikens ställning uti. På sin förfärd den 2 jan. blev också Finland förste president föremål för hjärtligt hyllning.

Atlantislegenden visar sig vara sannsaga

Den i havet sjunkna kontinenten har existerat, enligt vad de moderna forskarna numera påstå.

I det senast utkomna numret av det Geografiska Förenings intressanta publikation "Vetenskapen och livet" återfinnes även en uppsats, där professor A. Berger i belysning av den moderna forskningens granskar legenden om det i havet sjunkna landet Atlantis. Platon ger i dialogerna Timaios och Kritias en så detaljerad beskrivning av Atlantis, att det, säger professor Berger, är övertygligt, att den vore endast ett påhitt. Han tar em en stor ö i havet utanför Gibraltar sund, skild från kontinenten genom andra mindre öar. Denna ö beboddes av ett krigiskt folk, styrt av maktiga konungar. Atlantiderna, som voro talrika och tappra, intogo Medelhavets kuster, och till och med grekerna skulle vå, trots sitt hjältemod, ha dukat under, därest ej en naturkatastrof inträffat, som upplöste Atlantis. Detta försvag, som härrid upptock, ryckte med sig de kämpande härarna.

Vad de allierade äro-skyldiga Storbritannien.

Churchill har utskikt följande redogörelse för de allierades skulder till England (miljoner p. st. räknat): Frankrike 636, Italien 576, Serbien 29, Rumänien 26, Portugal 22, Grekland 21, Ryssland 750. Återuppbyggnads- och understödnad: till Belgien 9, Belgiska Kongo, 3.5. Allierade hjälpen: till Polen 4,770,000, till Serbien 2,390,000, till Rumänien 2,200,000 och till Tjeckoslovakien 470,000. Skopseldar och stormar härjade den 13 de Japan. Tyskland är avspänt samt ägnar sig åt fredligt arbete, förklarade i dagarna den avrändade tyske ambassadören i Washington. En trippellians mellan England, Frankrike och Belgien kommer att producera en kontra-allians mellan Tyskland och Ryssland, har Lord Grey i dagarna förklarat.

Forke ämnar än så länge utstötja regeringens kamp emot kombinationen

De konservativa upphöra med direkt opposition mot, vad som numer är känt som Peterson-kontraktet.

Oppositionspartiet inom parlamentet tog den 9 de ett märkligt steg, i det att Mr. H. H. Stevens då förklarade sig ämnar komma fram med en motion rörande Peterson kontraktet, och vilket gick ut på att man skulle vända sig till den imperiella redovisningskommittén. Hittills ha de konservativa motsatt sig varje inbrott på nordatlantiska rederikombinationen, men nu är förhållandet som sagt ändrat. De konservativa ha måst taga detta steg, enar en viss slags korrespondens framtagits inför underhuset, på visande, att den konservativa regeringen själv mellan 1911-1921 skulle få etablerat en slags kontroll över oceanfraktarna. Premiärminister King förklarade d. 10 de, att regeringen kommit att stå eller falla med Peterson kontraktet, men, tillade han, "regeringen ämnar med Sir William Peterson diskutera varje förslag, som kommit från honom fram med." Då den progressiva Alfred Speakman av Red Deer framkom med en del frågor, fick han till svar, att kontraktet upptragits med den förstälse, att detta sammar var underkastat godkännande av parlamentet. Eventuellt understöd förades den 13 de regeringen i och för dess förslag att nedbriga oceanfraktarna av Robert Forke, progressiv ledare. "Låt oss försöka att i alla fall handlägga denna sak," uttryckte Mr. Forke, i det han kungjorde, att han kommit att understötja regeringens plan åtminstone tills den undersökts av en komité. "Låt oss ha en undersökning och taga reda på, vad vi kunna. Då vi gjort detta, tror jag, att de flesta medlemmar kunna intelligentlyt avgiva sina röster, när tiden därför kommer."

De konservativa upphöra med direkt opposition mot, vad som numer är känt som Peterson-kontraktet.

Oppositionspartiet inom parlamentet tog den 9 de ett märkligt steg, i det att Mr. H. H. Stevens då förklarade sig ämnar komma fram med en motion rörande Peterson kontraktet, och vilket gick ut på att man skulle vända sig till den imperiella redovisningskommittén. Hittills ha de konservativa motsatt sig varje inbrott på nordatlantiska rederikombinationen, men nu är förhållandet som sagt ändrat. De konservativa ha måst taga detta steg, enar en viss slags korrespondens framtagits inför underhuset, på visande, att den konservativa regeringen själv mellan 1911-1921 skulle få etablerat en slags kontroll över oceanfraktarna. Premiärminister King förklarade d. 10 de, att regeringen kommit att stå eller falla med Peterson kontraktet, men, tillade han, "regeringen ämnar med Sir William Peterson diskutera varje förslag, som kommit från honom fram med." Då den progressiva Alfred Speakman av Red Deer framkom med en del frågor, fick han till svar, att kontraktet upptragits med den förstälse, att detta sammar var underkastat godkännande av parlamentet. Eventuellt understöd förades den 13 de regeringen i och för dess förslag att nedbriga oceanfraktarna av Robert Forke, progressiv ledare. "Låt oss försöka att i alla fall handlägga denna sak," uttryckte Mr. Forke, i det han kungjorde, att han kommit att understötja regeringens plan åtminstone tills den undersökts av en komité. "Låt oss ha en undersökning och taga reda på, vad vi kunna. Då vi gjort detta, tror jag, att de flesta medlemmar kunna intelligentlyt avgiva sina röster, när tiden därför kommer."

Hon. H. H. Stevens.

Staden Danzig är ett veritabelt krutmagasin, förklarar den franska tidningen Le Matin.

Atlantislegenden visar sig vara sannsaga

Den i havet sjunkna kontinenten har existerat, enligt vad de moderna forskarna numera påstå.

I det senast utkomna numret av det Geografiska Förenings intressanta publikation "Vetenskapen och livet" återfinnes även en uppsats, där professor A. Berger i belysning av den moderna forskningens granskar legenden om det i havet sjunkna landet Atlantis. Platon ger i dialogerna Timaios och Kritias en så detaljerad beskrivning av Atlantis, att det, säger professor Berger, är övertygligt, att den vore endast ett påhitt. Han tar em en stor ö i havet utanför Gibraltar sund, skild från kontinenten genom andra mindre öar. Denna ö beboddes av ett krigiskt folk, styrt av maktiga konungar. Atlantiderna, som voro talrika och tappra, intogo Medelhavets kuster, och till och med grekerna skulle vå, trots sitt hjältemod, ha dukat under, därest ej en naturkatastrof inträffat, som upplöste Atlantis. Detta försvag, som härrid upptock, ryckte med sig de kämpande härarna.

Vad de allierade äro-skyldiga Storbritannien.

Churchill har utskikt följande redogörelse för de allierades skulder till England (miljoner p. st. räknat): Frankrike 636, Italien 576, Serbien 29, Rumänien 26, Portugal 22, Grekland 21, Ryssland 750. Återuppbyggnads- och understödnad: till Belgien 9, Belgiska Kongo, 3.5. Allierade hjälpen: till Polen 4,770,000, till Serbien 2,390,000, till Rumänien 2,200,000 och till Tjeckoslovakien 470,000. Skopseldar och stormar härjade den 13 de Japan. Tyskland är avspänt samt ägnar sig åt fredligt arbete, förklarade i dagarna den avrändade tyske ambassadören i Washington. En trippellians mellan England, Frankrike och Belgien kommer att producera en kontra-allians mellan Tyskland och Ryssland, har Lord Grey i dagarna förklarat.